

Lakialoite LA 81/2016 vp

Tiina Elovaara ps ym.

Lakialoite laiksi perusopetuslain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa tehdään lisäys perusopetuslain 6 §:ään. Lisäys antaa kunnille mahdollisuuden puuttua paremmin ja oikeudenmukaisemmin vakaviin kiusaamistapauksiin kouluissa. Lakialoitteella pyritään helpottamaan kiusaamisellaan erityisen vakavaa henkistä tai fyysistä haittaa toiselle oppilaalle aiheuttavan oppilaan siirtämistä toiseen opetuksen järjestämispaikkaan.

Tavoitteena on varmistaa perusopetuslain 29 §:n paras mahdollinen toteutuminen turvallisesta oppimisympäristöstä.

PERUSTELUT

Opetukseen osallistuvalla on perusopetuslain 29 §:n mukaan oikeus turvalliseen oppimisympäristöön. Koulukiusaamistilanteissa perusopetuslain luku 7 antaa opetuksen järjestäjälle oikeudet turvallisuutta rikkovaan oppilaaseen kohdistuviin kurinpitotoimiin. Nämä toimenpiteet eivät aina ole riittäviä tai onnistu poistamaan kiusaamista.

Nykyään lähes poikkeuksetta niissä äärimmäisissä kiusaamistilanteissa, joissa ainoaksi toimivaksi ratkaisuksi on nähty siirtää oppilas toiseen kouluun, lähtijä on ollut uhri. Käytäntö on ristiriidassa 29 §:n tavoitteen kanssa. Se asettaa myös ennestään vaikeassa asemassa olevan uhrin kohutuuttomaan tilanteeseen, jossa hän joutuu pakenemaan täysin uuteen sosiaaliseen ympäristöön. Tällaiset toimenpiteet ovat kiusatuille usein hyvin raskaita.

Lain tarkoituksena on sekä helpottaa kiusattujen asemaa että lähettää selkeä viesti, jonka mukaan kiusaamista harjoittava oppilas voi myös olla osapuoli, joka joutuu tarvittaessa vaihtamaan kouluun. Tällaisella viestillä on kiusaamista ennaltaehkäisevä vaikutus ja se ilmaisee entistä selkeämmin valtiovallan kantaa kiusaamiseen. Mahdollisuus kiusaajan siirtämisestä toiseen kouluun antaa niin uhrille kuin koko yhteisölle oikeanlaisen signaalin ihmisarvon kunnioittamisesta ja sosiaalisesta kanssakäymisestä. Se on myös merkki siitä, että uhrin kokemukset otetaan vakavasti ja ongelma aidosti korjataan.

Lainmuutoksesta hyötyy myös kiusaaja, kun kiusaamiskierre saadaan kunnolla katkaistua. Nykyiset kurinpitotoimet erittäin raaissa kiusaamistapauksissa ovat riittämättömiä tekijän kannalta, eivätkä ne korjaa uhrille aiheutunutta vahinkoa. Joissakin tilanteissa kurinpitotoimet ovat joko

Lakialoite LA 81/2016 vp

tehottomia, haitallisia kiusaajan oppimismahdollisuuksien näkökulmasta tai kärjistävät olemassa olevaa ongelmaa kiusaajan ja uhrin välillä. Ne eivät anna riittävää suojaa kiusaamisen uhrille.

Varhainen puuttuminen kiusaamiseen on ratkaisevassa asemassa. Tilanteen pitkittyminen ja rangaistusten soveltaminen voi johtaa pahempaan kierteeseen, jossa kiusaaja kostaa entistä raaemmin saamansa rangaistuskokemuksen. Uhrille tilanteen pitkittyminen tarkoittaa pitkäaikaisempaa ja pahempaa kärsimystä.

Selvitettäessä ratkaisua siihen, kumman osapuolista on tarpeen vaihtaa koulua, tulee tavoitteena olla uhrin paluu mahdollisimman normaaliin arkeen. Uhrin toivetta joko jäädä nykyiseen kouluun tai siirtyä uuteen kouluun tulee huomioida, jopa painottaa, ja sen tulee olla pohjana korjaaville toimenpiteille. Jos katsotaan, että koulunvaihto on ratkaisu, tulisi koulunvaihtaja olla lähtökohtaisesti kiusaaja.

Kriisitilanteessa uhrin kokemus kiusaamisesta on syvä ja traumatisoiva. Se muokkaa kuvaa omanarvontunnosta ja ympäröivien ihmisten arvostuksesta tai sen puutteesta. Kokemus on aina henkilökohtainen. Henkilökohtaisena se on aina siksi vakava, että se koskettaa yksilön mitä erilaisimpia selviytymismekanismeja, jotka vaihtelevat sopeutumisesta vastustamiseen. Kriisitilanteen ratkaisussa on tärkeää, että uhrin kokemus ympäröivän yhteisön korjaavista toimista antaa selkeän kuvan arvostuksesta ja kuulumisesta yhteisöön. Siksi kiusaajan lähettäminen toiseen kouluun toimenpiteenä katkaista uhrin ja kiusaajan välinen konflikti on tärkeä. Se on selkeä viesti asian ottamisesta vakavasti, ja toimenpiteenä se katkaisee trauman kehittymisen. Pahimmillaan trauma voi kehittyä asteelle, jossa kiusatun kokemusmaailmassa välinpitämättömäksi koettu yhteisö ja sivulliset menettävät arvonsa ja ansaitsevat kokea joukkosurman. Niin Suomessa kuin ulkomailla kiusaamisten ja joukkosurmien välinen yhteys on ollut yksi tärkeimmistä selittävästä tekijöistä.

On myös tärkeää huomioida, että koulun vaihto antaa kiusaajalle selkeän viestin korjata ajattelua, arvoja, asenteita ja käyttäytymistä. Kiusaajan myönteisen tulevaisuuden kannalta toimien selkeys ja tehokkuus voivat olla myönteisen tulevaisuuden edellytys ja tae.

Oppilaan, oli hän kiusaaja tai kiusattu, siirtämisessä toiseen kouluun ei kuitenkaan ole kyse kurinpitotoimista, jotka luetellaan perusopetuslain 36 §:ssä. Koulun vaihtaminen on ongelman ratkaisutapa, ei rangaistus, koska sitä voidaan soveltaa tilanteen mukaan sekä kiusatun että kiusaajan kohdalla. Se ei ole myöskään siinä mielessä rangaistus, että se katkaisisi opetuksen. Koulun vaihto on puhtaasti oppilaiden välisen konfliktin lopettava toimenpide. Tälläkään hetkellä, kun kiusattu nykyisen käytännön mukaisesti vaihtaa koulua, ei asiaa käsitellä kurinpitotoimena, vaan uuden opetuspaikan määräämisellä. Samasta tilanteesta on kyse myös tulevaisuudessa, vaikka uusi opetuspaikka voidaankin määrätä myös kiusaajalle.

Päätöksen oppilaan siirtämisestä toiseen opetuksenjärjestämispaikkaan tekee nykyisen käytännön mukaisesti opetuksen järjestäjän monijäseninen toimielin (ks. HE 66/2013 vp, s. 46). Tällaisessa umpikujaan ajautuneessa tilanteessa on siirrettävälle oppilaalle ja vanhemmille varattava tilaisuus tulla asiassa kuulluksi. Mikäli asiassa ei ilmene uutta ja päätös siirrosta tulee vahvistetuksi, on asiasta tiedotettava myös sosiaalihuollon viranomaisia. Tällöin siirrettävän oppilaan ja vanhempien mahdolliset tarpeet tulevat tukitoimien kautta huomioiduiksi.

Lakialoite LA 81/2016 vp

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

perusopetuslain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään perusopetuslain (628/1998) 6 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1288/1999, uusi 4 momentti seuraavasti:

6 §

Oppilaan koulupaikan määräytyminen

Oppilaan opetuksen järjestämispaikkaa voidaan perustellusta opetuksen järjestämiseen liittyvästä syystä vaihtaa, jotta hänen toiselle koulun oppilaalle aiheuttamansa merkittävä ruumiillinen tai henkinen vahinko saadaan loppumaan. Järjestämispaikan vaihtamisesta päättää opetuksen järjestäjän monijäseninen toimielin. Oppilaalle ja hänen vanhemmilleen on varattava tilaisuus tulla asiassa kuulluksi ja mahdollisesta uuden koulupaikan määräämisestä on ilmoitettava kunnan sosiaalihuollon viranomaisille.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Lakialoite LA 81/2016 vp

Helsingissä 19.10.2016

Tiina Elovaara ps
Kimmo Kivelä ps
Laura Huhtasaari ps
Pauli Kiuru kok
Kari Kulmala ps
Ritva Elomaa ps
Simon Elo ps
Tom Packalén ps
Mika Raatikainen ps
Jari Ronkainen ps
Veera Ruoho ps
Vesa-Matti Saarakkala ps
Sami Savio ps
Ville Tavio ps
Lea Mäkipää ps
Ari Jalonen ps
Maria Tolppanen sd
Pentti Oinonen ps
Pirkko Mattila ps
Rami Lehto ps
Olli Immonen ps
Mikko Alatalo kesk
Ilmari Nurminen sd
Saara-Sofia Sirén kok
Reijo Hongisto ps
Arja Juvonen ps
Joona Räsänen sd
Aila Paloniemi kesk
Sampo Terho ps
Mika Niikko ps
Toimi Kankaanniemi ps
Anne Louhelainen ps
Satu Hassi vihr
Antti Kaikkonen kesk
Susanna Huovinen sd
Antti Kurvinen kesk
Mikko Kärnä kesk
Johanna Ojala-Niemelä sd
Harry Harkimo kok
Leena Meri ps
Martti Mölsä ps
Eerikki Viljanen kesk
Satu Taavitsainen sd
Annika Saarikko kesk

Lakialoite LA 81/2016 vp

Riitta Myller sd
Sari Tanus kd
Timo Heinonen kok
Hanna Kosonen kesk
Petri Honkonen kesk
Pertti Hakanen kesk
Juho Eerola ps
Jani Mäkelä ps
Sanna Marin sd
Markku Pakkanen kesk
Pertti Salolainen kok
Hannu Hoskonen kesk
Marisanna Jarva kesk
Ben Zyskowicz kok
Outi Mäkelä kok
Sinuhe Wallinheimo kok
Susanna Koski kok
Arto Pirttilahti kesk
Katri Kulmuni kesk
Antero Laukkanen kd
Nasima Razmyar sd
Juha Pylväs kesk
Niilo Keränen kesk
Juhana Vartiainen kok
Jaana Laitinen-Pesola kok
Elina Lepomäki kok
Jukka Kopra kok
Kari Tolvanen kok
Arto Satonen kok
Stefan Wallin r
Tytti Tuppurainen sd
Mika Kari sd
Matti Semi vas
Sofia Vikman kok
Ilkka Kantola sd
Teuvo Hakkarainen ps
Silvia Modig vas
Hanna Mäntylä ps
Kaj Turunen ps
Ville Vähämäki ps
Olli-Poika Parviainen vihr
Mirja Vehkaperä kesk
Mikko Savola kesk
Jaana Pelkonen kok
Sirkka-Liisa Anttila kesk
Mari-Leena Talvitie kok

Lakialoite LA 81/2016 vp

Antero Vartia vihr
Touko Aalto vihr
Aino-Kaisa Pekonen vas
Olavi Ala-Nissilä kesk
Katja Hänninen vas
Eeva-Maria Maijala kesk
Harri Jaskari kok
Markus Lohi kesk
Lasse Hautala kesk
Jukka Gustafsson sd
Joakim Strand r
Jyrki Kasvi vihr